

СЕКЦІЯ 20

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ВОЇНІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Керівники секції: полковник О.Л. Грунтківський;
к.пед.н. підполковник О.М. Керницький
Секретар секції: к.психол.н. підполковник Д.П. Приходько

ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНО-ПРОПАГАНДИСТСЬКОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Грунтківський О.Л. , к.психол.н. В.Д. Кислий, к.психол.н. Ю.М. Широбоков

В наш час спостерігається зростання інтересу і уваги в державі та у Збройних Силах України до проблеми військово-патріотичного виховання населення та військовослужбовців. Однією з причин зацікавленості є практичний приклад застосування військово-патріотичного виховання як складової частини інформаційно-пропагандистського забезпечення у Збройних Силах інших країн, а особливо переконливо впливає ефективність застосування її досягнень арміях країн членів НАТО. Досвід країн-партнерів підказує основні напрямки проведення пропагандистської роботи з питань військово-патріотичного виховання: співробітництво з державними органами влади, громадськими та творчими організаціями, релігійними конфесіями, засобами масової інформації військово-фахової орієнтації молоді, її підготовки до служби в лавах Збройних Сил України

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ІДЕАЛІВ У КУРСАНТІВ ТА СТУДЕНТІВ ВНЗ В ПРОЦЕСІ ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

к.пед.н. О.М. Керницький, к.пед.н. І.М. Шалімова, Т.О. Кононова

Сучасний стан розвитку Збройних Сил України та реалії XXI століття вимагають якісно нових підходів до підготовки військовослужбовців, особливо офіцерського складу. На переконання авторів, на сучасному етапі дуже гостро постає проблема формування ідеалів у курсантів ВНЗ, тому що суспільна мораль зараз переживає свої не найкращі часи, а це не повинно відображатися на процесі формування гармонійної особистості майбутнього офіцера ЗСУ. На формування ідеалів у курсантів та студентів ВНЗ мають вплив стан суспільно-економічного, політичного і духовного життя суспільства, дія всіх суспільних інститутів, загальнолюдські та національні цінності, призначення ЗСУ як гаранта української держави, педагогічна система ВНЗ. Негативні наслідки ситуації, коли відбулася руйнація старих ідеалів, а побудова нових йде вкрай повільно, також проявляються в навчально-виховному процесі ВНЗ. Вирішити цю проблему можливо за допомогою цілеспрямованої організації та впровадження системи військово-патріотичного виховання у ВНЗ.

ІНОЗЕМНА МОВА ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА СУЧАСНОЇ МОДЕЛІ ФАХІВЦЯ

Л.В. Бєлкіна

Сьогодні, в умовах євроінтеграції України, велику роль відіграє утвердження дружніх добросусідських відносин з іншими країнами. У зв'язку з цим особливо

актуальними стають проблеми розвитку навчання іноземним мовам майбутніх фахівців. В рішенні задач професійної підготовки студентів велику роль відіграє поглиблення теоретичних та практичних знань майбутніх спеціалістів з іноземної мови. У процесі побудови сучасного демократичного суспільства стрімко змінюється роль фахівців, їх підготовка і діяльність. Саме вони є головною складовою частиною у формуванні людського потенціалу держави. Співвідношення національного й інтернаціонального в культурах студентів, які навчаються в університетах України, сприяє поліпшенню умов їхньої адаптації до нового способу життя, до навчального процесу. Унікальним є феномен мовлення і мовленевої діяльності взагалі, який досі не одержав свого повного розвитку. Як основний засіб спілкування, мова є фактором морально-духовного розвитку людини. У зв'язку з цим вивчення іноземної мови пов'язано з формами вираження: внутрішньою і зовнішньою. Вивчення мовленевого матеріалу активно впливає на формування світогляду, морально-духовних переконань, розвитку природних задатків студентів. Спілкування, обмін думками на заняттях перетворюється на джерело культури, на інструмент розвитку інтелектуально-пізнавальних можливостей майбутнього спеціаліста. Вивчення іноземної мови забезпечує знання історичних, культурних, естетичних фактів, розкриває можливості їх впливу на повсякденну діяльність майбутніх фахівців. Сучасний підхід до навчання іноземним мовам задає напрям подальшого розвитку наукового пошуку в процесі підготовки студентів до майбутньої діяльності у навчальних закладах України у світлі вимог Болонського процесу.

САМОСТІЙНА ПІЗНАВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

І.Д. Давидченко

Самостійна діяльність як засіб організації навчального чи наукового пізнання студента, виступає у своїй двоєдиній якості. З одного боку, вона виступає як навчальне завдання, тобто об'єкт діяльності студента, що пропонується викладачем. З другого - як форма прояву певного способу діяльності по виконанню відповідного завдання. Саме спосіб діяльності приводить студента або до одержання зовсім нового, раніше невідомого йому, а інколи і суспільству, знання, або до поглиблення і впорядкування вже наявних знань. Нові технології навчання ґрунтовно і фундаментально готують студентів до самостійної діяльності не з окремими параграфами і главами, а з навчальним курсом у цілому, особливо з першоджерелами. Самостійна пізнавальна діяльність у новій технології не самоціль, а засіб формування самостійної особистості студента. В цьому вбачається новизна проблеми за умови впровадження альтернативного навчання. При традиційній системі самостійна робота студентів спрямована на засвоєння знань, умінь і навичок. Розвиток самостійності в кращому разі ставиться як другорядна мета, а здебільшого така мета не ставиться взагалі. Аналіз філософської, педагогічної і психологічної літератури з проблем мислення і пізнання дає підстави розуміти під самостійною діяльністю процес відображення і перетворення дійсності в свідомості суб'єкта. Цей процес включає такі ланки: 1) виділення студентом пізнавальної задачі (уміння вибрати ціль, виділити і прийняти задачу); 2) визначення способів дій для розв'язання задачі (уміння визначити шляхи і засоби, необхідні для розв'язання задачі); 3) контроль за правильним виконанням визначених способів дії (уміння застосовувати засвоєні знання в різних ситуаціях). У вищій школі при організації самостійної діяльності студентів задача завжди повинна мати характер

навчальної або наукової проблеми. Матеріал вивчення може бути включеним у структуру навчальної і науково-дослідної діяльності студентів тільки у формі системи навчально-дослідницьких задач. Вибір системи визначається особливостями об'єкта пізнання і структурою пізнавальної діяльності студента.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНФОРМАТИКИ

А.І. Клеба

Нині у відповідності із соціальними вимогами змінюються підходи до результату професійної підготовки педагогів. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя інформатики потрібно розглядати як процес оволодіння стійкими, інтегрованими, системними знаннями з педагогіки, психології, інформатики, методики її викладання та умінь застосовувати їх в нових ситуаціях, властивостями особистості, здатності досягати значних результатів в професійній діяльності. Метою процесу формування є підвищення рівня професійної компетентності майбутніх учителів інформатики. Конкретизуючи мету процесу формування виділяю його завдання: формування мотивів навчальної діяльності, спрямованих на засвоєння знань та саморозвиток; забезпечення сукупністю знань, умінь та навичок, необхідних для досягнення якості та результатів професійної діяльності; вироблення навичок самоконтролю і самооцінки в процесі професійної діяльності. Принципи формування професійної компетентності майбутніх учителів інформатики: принцип адекватності; принцип інтеграції змісту навчання; принцип технологічності; принцип професійно-педагогічної спрямованості; принцип індивідуалізації. У процесі формування професійної компетентності майбутнього вчителя інформатики можна виділити п'ять етапів: початковий, інтеграційний, основний, підсумково-кваліфікаційний, науково-дослідницький.

ВИХОВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ У СТУДЕНТІВ ВНЗ

к.пед.н. Л.О. Петриченко

У зв'язку з прогресивним розвитком суспільства, упровадженням новітніх технологій і засобів розбудови господарства нашої країни перед закладами освіти все гостріше постає проблема підготовки фахівців з підвищеним рівнем креативності, тобто здатності до творчості. Особливу роль у розв'язанні цієї проблеми відіграють педагоги: вихователі, вчителі, викладачі педагогічних ВНЗ. Готуючи студентів до педагогічної діяльності, що вимагатиме критичного, творчого мислення, необхідно вчити їх виявляти самостійність і творчість у мотивованій побудові власних цілей та перспектив їх досягнення. Відродження нашого суспільства, його успішний розвиток на сучасному етапі значною мірою залежить від творчості людей та тих умов, які створюються для розвитку кожної особистості. І саме тому в програмі «Освіта» зазначається, що головною метою педагогічних навчальних закладів є розвиток і формування соціально зрілої, працелюбної, творчої особистості громадянина України, здатного до свідомого суспільного вибору та збагачення на цій основі інтелектуального, культурного й економічного потенціалу народу. У зв'язку з цим у вищих навчальних закладах мають створюватися сприятливі умови для розвитку здібностей, обдаровань, творчого мислення студентів, самовираження їх особистості в різних видах діяльності, розкриття нахилів. Навчально-виховний процес повинен бути спрямований на розвиток творчих зді-

бностей студентів. Найвищою цінністю, що визначає весь зміст і спрямованість виховання, багатогранність виховного впливу педагога і його єдність з самовихованням є людина. Вплив особи вихователя на колектив і особистість вихованця залежить головним чином від гармонійної єдності моральної культури, духовного багатства, багатогранності інтересів вихователя. Вихователь впливає на вихованця, оскільки їх об'єднує спільність духовних інтересів, спільність багатогранної діяльності. Вплив особи вихователя на вихованця залежить від того, наскільки глибоко він розуміє дитинство як особливий період розвитку людської особистості з притаманними тільки дитинству особливостями мислення, емоційного життя, світосприймання, взаємовідносинами в колективі. В.О. Сухомлинський писав, що наймудрішим є той вихователь, якому вдалося досягти того, що його вихованець сам виховує себе. У природі немає дитини безталанної, ні на що не здатної. «Бути справжнім вихователем, - зазначає Сухомлинський, - це означає бачити в колективі покоління, творчі сили якого розкриваються на суспільній ниві через значний проміжок часу. Педагог повинен бачити, якими стануть його вихованці через десять, двадцять, тридцять років». Формувати особистість неможливо без знання її індивідуальних рис, особливостей, якостей. Але від ідеї до її втілення шлях нелегкий. У навчальному закладі спеціальною роботою, пов'язаною з корекцією індивідуального підходу до студентів, займається вихователь, педагог.

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ ТА АКТИВІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

І.П. Ренко

Керівництво пізнавальною діяльністю студентів, перш за все, спрямоване на оптимізацію навчального процесу. Але це можливо тільки за наявності постійного зворотного зв'язку. Лише за такої умови і викладач, і студент можуть усвідомлювати, як відбувається процес засвоєння знань, і на цій основі своєчасно вносити необхідні зміни в процес навчання з метою досягнення кращих результатів. Удосконалення зворотного зв'язку – один з найперспективніших напрямів щодо підвищення ефективності пізнавальної діяльності студентів. Вимога перевіряти й оцінювати знання студентів у процесі їх пізнавальної діяльності за сучасних умов стає загальноповинною потребою і міцно входить у практику навчання вищої школи. У педагогічних колах тривають наполегливі пошуки шляхів послідовної інтенсифікації процесу всебічного ґрунтовного вивчення особистості студента як майбутнього фахівця та оцінювання його потенційних можливостей. У зв'язку з цим викладачам слід звернути особливу увагу на удосконалення різноманітних форм і методів поточної перевірки та оцінювання знань студентів. У практику викладання повинні ввійти різноманітні форми поточного обліку на практичних та семінарських заняттях, спеціального поточного контролю під час проведення лекцій та ретельно поєднані позитивні моменти поточного та підсумкового контролю пізнавальної діяльності студентів. Така організація перевірки першочергово передбачає орієнтацію і викладача, і студента на якість засвоєння матеріалу.

ТРАНСФОРМАЦІЯ АКсіОЛОГічних ОСНОВ У СИСТЕМІ ОСВІТИ ПОЛЬЩІ 1989 – 2007 рр.

Р.М. Романцов

Україна й Польща майже півстоліття будували соціалістичною моделю розвитку освіти. Утворення двох незалежних демократичних держав дало можливість

обом країнам розпочати інтегрування до європейського освітнього простору. Розпочато співпрацю та обмін досвідом з освітніх реформ, орієнтованих на європейські аксіологічні основи. Вступ Польщі до Європейського Союзу вимагав проведення змін у законодавстві, враховуючі трансформацію цінностей у суспільстві. Процес реформування системи освіти Польщі можна розділити на два етапи. Перший етап: 1989 – 1999 рр. характеризується впровадженням у середню школу нової законодавчої бази, яка забезпечила навчальні заклади автономією, та стрімкий розвиток недержавних закладів освіти. Другий етап: 1999 – 2008 рр. відзначається реалізацією у системі освіти Польщі європейських стандартів освіти. У середній школі відбувся перехід до триступеневої системи навчання, впроваджено нові підручники та змінено принципи освіти. Основні підсумки реформування – перебудова Польської системи освіти з врахуванням зміни ціннісних основ польського суспільства.

МІСЦЕ ІНТЕНСИВНОЇ МЕТОДИКИ В СИСТЕМІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ

О.В. Ткаченко

60-і і 70-і роки минулого століття увійшли до історії методики навчання іноземним мовам як роки виникнення і розробки цілого ряду нових методів навчання, відомих під загальною назвою “Інтенсивні методи навчання”. Всі ці методи є загальною відповіддю методики на соціальне замовлення сучасного суспільства. Міжнародний стан цього періоду, науково-технічна революція, що викликає за собою інформаційний вибух, і обумовлене вищезгаданим залучення все зростаючого числа фахівців в різних галузях науки і техніки в безпосереднє здійснення міжнародних науково-технічних зв'язків, що супроводжуються значним зростанням і розширенням культурних і ділових контактів - все це пред'явило свої вимоги до характеру володіння іноземною мовою і тим самим детермінувало деякі принципи і параметри нових методів навчання, зокрема, іноземними мовам. Суггестопедичний напрям в педагогіці з'явився у зв'язку із спробою болгарського лікаря психотерапевта Георгія Лозанова використовувати сугестію як засіб активізації резервних психічних можливостей особи в учбовому процесі, зокрема при навчанні іноземним мовам. Сугестія, за Лозановим – це засіб, в основному непрямої, комунікативної дії на людину, що створює умови для активізації резервних можливостей особи. Г. Лозанов виділяв три види сугестії, які використовуються в учбовому процесі. Коротко викладемо суть кожного з них. Психологічна сугестія. Вчитель проводить урок з врахуванням психотерапевтичних, психологічних і психогігієнічних чинників, а також з врахуванням емоційного впливу. Дидактична сугестія. На заняттях застосовуються особливі прийоми, які активізують навчання. Художня сугестія. Вчитель використовує на заняттях різні види мистецтва (музику, живопис, елементи театру) з метою емоційної дії на учня.

СУЧАСНІ АСПЕКТИ МОВНОЇ ОСВІТИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

С.О. Тимошенко

На сучасному етапі розвитку українського суспільства змінюються акценти й орієнтири в вивченні та викладанні іноземних мов. Зростає соціальна значущість іноземної мови, як засобу спілкування і важливого фактору всебічного цілісного розвитку особистості, розширення її світогляду, залучення до іншомовної культурної, наукової спадщини інших країн і народів, що ризикують особливостями-

ми національного характеру і ментальності, а також для вдосконалення професійного рівня. Вища школа є рушійною силою в цьому напрямку. Інтелектуально-культурне середовище вищої школи є основою для зростання суспільно-державної еліти. Використання іноземної мови залежить не тільки від її специфіки як предмета, що вивчається, але й від аспекту вивчення, обраного в тому чи іншому випадку. Такі загальні аспекти вивчення іноземної мови в практичному курсі, як: синхронно-лінгвістичний, порівняльно-лінгвістичний, соціолінгвістичний, лінгвокраїнознавчий, ортологічний, психолінгвістичний, лінгвостилістичний, лінгвометодичний, реалізуючи кожен по своєму особливий підхід до висвітлення мовних фактів, є взаємопов'язаними і вони постійно взаємодіють, що сприяє всебічному й ефективному впливу на студентську аудиторію.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ З ВЕРБАЛЬНИМИ ПРОЯВАМИ АГРЕСІЇ

Я.М. Ткаченко

Складність та невизначеність професійних ситуацій часто породжують під час їх вирішення агресивні форми поведінки, сила прояву яких може залежати від змістовних характеристик особистості. Для молодших командирів які реагують вербальною агресією на провокацію від рядових характерно агресивне прагнення до лідерства; використання фізичного впливу; вербальна агресія з схильністю до опозиції; депресивність, емоційна нестійкість невротичність, дратівливість та низька вираженість товарищескості. Прагнення до вибору вербальної агресії у молодших командирів пов'язано з реактивною і спонтанною агресивністю, невротичністю, маскуліністю, авторитарним, незалежно-домінуючим, агресивним типами міжособистісних стосунків. Прояви вербальної агресії гальмуються наступними характеристиками: врівноваженістю; альтруїстичним, залежним типами міжособистісних стосунків; прагненням до самоактуалізації; сором'язливістю.

ВДОСКОНАЛЕННЯ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ОСОБОВО- ОРІЄНТОВАНИМ НАВЧАННЯМ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

О.В. Чернишова

Під об'єктом управління в даній задачі розглядається модель учня. Якість навчання оцінюється необхідними професійними знаннями, умінням і навиками. Вплив на учня здійснюється за допомогою взаємозв'язаних учбових елементів (УЕ) конкретного курсу іноземної мови. Індивідуальні особливості учня не дозволяють управляти ним поза складеним алгоритмом. Як управляючий пристрій (УП) пропонується розглянути блок інтелектуальної підтримки викладача. Інтелектуальність УП визначається необхідністю формування індивідуального плану навчання на рівні УЕ, який гарантується запланованою якістю навчання. У блоці інтелектуальної підтримки ухвалення рішення про вибір чергового УЕ використовується інформація про цілі навчання, ресурси навчання, про індивідуальні особливості учня. Управління полягає в тому, щоб сформувати таку послідовність з УЕ, яка найефективніше приводить до поставленої мети навчання. При формуванні кожної управляючої дії оцінюється різниця між еталонною і (планованою) якістю навчання, що фактично досягається при виборі поточного УЕ. У управлінні навчанням є можливість застосовувати традиційні і інноваційні педагогічні прийоми, які дозволяють одночасно

працювати по декількох напрямках, за мінімальний час обробляючи величезну інформацію, оскільки людська пам'ять і мислення викладача одержують істотну допомогу на етапі відбору і зіставлення початкових даних.

ПІСЛЯДИПЛОМНА ОСВІТА СПІВРОБІТНИКІВ СБ УКРАЇНИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

к.пед.н. Г.М. Артюшин

Післядипломна освіта співробітників СБ України має служити не тільки виконанню свого основного призначення - забезпечувати галузь національної безпеки держави конкурентоспроможними фахівцями, а й містити особистісно-орієнтовану освітньо-виховну діяльність, базуватись на гуманістичній філософії, сприяти розкриттю творчого потенціалу суб'єктів освітнього процесу. Її функціонування має бути спрямовано на вдосконалення професійної компетентності, розвиток професійно значущих особистісних властивостей, підтримку здатності співробітників до професійної самореалізації впродовж всього життя. Для ефективної реалізації такої освітньої системи особливе значення в сучасних умовах мають принцип наступності, безперервності, інтегративний та випереджувальний підходи у навчально-виховній діяльності, андрагогічний та акмеологічний підхід, особистісно-зорієнтоване навчання і виховання тощо. У той же час, дослідження теоретичних і методичних засад системи перепідготовки та підвищення кваліфікації співробітників Служби безпеки України потребує також врахування особливостей становлення і розвитку відомчої освіти на різних історичних етапах, і аналізу вітчизняного і зарубіжного досвіду й визначення перспективних напрямів модернізації цієї системи.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.

к.психол.н. В.А. Бараннік

Професійна суб'єктність являє собою інтегральну особистісну рису, яка ініціює і регулює професійну активність в конкретній складній ситуації, і підрозуміє несення відповідальності за здійснений вибір. Необхідність супроводу розвитку професійної суб'єктності обумовлена її суттєвим зв'язком з ефективністю діяльності; існуванням значної кількості ситуацій вирішенні яких потребує опори на власний суб'єктний досвід та прогалинами в професійній підготовці військовослужбовців. Психологічний супровід розвитку професійної суб'єктності військовослужбовців спрямований на визначення, формування і корекцію системи особистісних рис, що визначають рівень розвитку їх суб'єктного потенціалу. Основними завдання психологічного супроводу виступають: встановлення відповідності суб'єктного потенціалу особистості рівню складності вирішуваних завдань; визначення умов, які впливають на її розвиток; підвищення рівня компетентності керівників професійної підготовки; надання психологічної підтримки у розв'язанні професійних завдань та особистісних проблем. Вирішення зазначених завдань стає можливим завдяки використанню наступних методів психологічного супроводу: моніторинг динаміки суб'єктного потенціалу; тренінг особистісного і професійного зростання; рефлексійно-емоційний тренінг професійної самосвідомості; консультування з питань професійного розвитку; моделювання ситуацій успіху; тренінг саморегуляції психічних станів в складних умовах діяльності.

КОРЕКЦІЯ РІВНІВ ТРИВОЖНОСТІ КЕРІВНИКІВ ГРУП ІНЖЕНЕРНО-АВІАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В.В. Бекетов

Розвиток Збройних Сил України висуває підвищені вимоги до психолого-професійної підготовленості військовослужбовців, особливо тих, чия діяльність реалізовується в процесі професійної підготовки, військово-патріотичного виховання та організації дозвілля підлеглих. До їх числа в повній мірі можна віднести керівників груп авіаційних фахівців підрозділів інженерно-авіаційного забезпечення, повсякденна діяльність яких характеризується особливою складністю та багатофункціональністю. Вона поєднує в собі реалізацію функцій авіаційного інженера та військового керівника, який управляє групою підлеглих в різних умовах. У зв'язку з цим дослідження психологічних особливостей корекції рівнів тривожності керівників груп інженерно-авіаційного забезпечення та подальше використання отриманих результатів для вдосконалення їх психолого-професійної підготовки уявляється теоретично і практично значимим й актуальним. Виявлення особистісних особливостей, що зумовлюють схильність людини до тривожності, дозволяє визначити «групу посиленого психологічного впливу» для проведення своєчасної психокорегуальної роботи за спеціально розробленими програмами, в основу яких покладені механізми мотиваційної рефлексії.

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЗГУРТОВАНІСТІ МАЛИХ ГРУП В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ ДІЯЛЬНОСТІ

І.М. Будур

Розвиток нашої держави на військово-патріотичних та демократичних засадах вимагає урахування психологічних аспектів вдосконалення всіх сфер життя та діяльності суспільства. Особливу роль відіграє психологія в професіях, де предметом діяльності є людина. До таких належить діяльність військовослужбовців у складі обслуг, розрахунків та екіпажів бойових машин. Для розуміння сутності розвитку згуртованості екіпажів бойових машин Військ протиповітряної оборони Сухопутних Сійськ, велике значення мають положення, сформульовані в загальній і соціальній психології. Специфіка функціонування обслуги така, що зміст її діяльності на землі, у ході підготовки до стрільб і при проведенні дозвілля в значній мірі відрізняються. У цьому зв'язку мотиваційне ядро міжособистісних виборів є специфічним феноменом міжособистісних відносин, що спричиняються спрямованістю виборів членів екіпажів та розрахунків залежно від їх відношення до завдань, цінностям і нормам сумісної групової діяльності. Бойова діяльність вимагає від членів обслуги бойової машини постійної підтримки, страховки, надання своєчасної допомоги та ін., що висуває перед кожним зенітником необхідність наявності надситуативної активності, коли співслужбовці проявляють здатність ставити мету надання допомоги іншому члену обслуги, що не входять із погляду вихідного завдання й сприятливої ефективності виконання навчально-бойових завдань.

АСПЕКТИ ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ

І.В. Волкова

Для забезпечення власного розвитку кожна жива істота має пізнавати навколишній світ. На пізнання впливають оточення, сама людина, її дії. Пізнання є пот-

ребою людини. Виокремлюємо такі аспекти процесу пізнання: пізнання, що відбувається за певними правилами й у відповідності до рівня наукових знань конкретної епохи (наукове); пізнання, що має вільний, творчий характер (творче); пізнання навколишнього завдяки набуттю нових знань та поєднанню наукового і творчого підходів. Шлях до вирішення конкретних життєвих задач є необхідним і сам по собі, оскільки вказує напрям подальшого руху і впливає на становлення духовного компоненту самосвідомості особистості, визначає її життєві пріоритети та світоглядні позиції. Пізнання розглядається як процес, безпосередньо пов'язаний зі сприйняттям людиною світу таким яким він нам видається. Такі знання можуть блокувати розвиток людини, перешкоджають креативності. Природа світу вимагає від нас послідовного, поступового пізнання, яке б відповідало рівневі духовного розвитку людини, її духовній самосвідомості.

ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА А.С. МАКАРЕНКА У ВИХОВНІЙ РОБОТІ З СЕРЖАНТАМИ Й КОМАНДИРАМИ КУРСАНТСЬКИХ ПІДРОЗДІЛІВ

к.пед.н. Н.М. Генералова, к.пед.н. О.Г. Марченко

Динамічний, часто деструктивний характер змін, що відбуваються в суспільстві, призводить до часткового занепаду загальнолюдських цінностей, появи маргінальних елементів і девіантної поведінки в курсантському колективі. На нашу думку, за таких умов виявляється актуальним звертання до теоретичних і практичних напрацювань А.С. Макаренка щодо виховної роботи у «важких» дитячих й юнацьких колективах. Запропонована методика проведення занять із сержантами та командирами курсантських підрозділів з метою прищеплення молодим людям навичок організації навчальної діяльності курсантів, набуття педагогічно доцільних комунікативних умінь і формування позитивного іміджу й самоіміджу. Наведені результати обробки емпіричних досліджень щодо виявлення динаміки зсувів у наслідок проведеної роботи у педагогічній діяльності сержантів і командирів курсантських підрозділів в організаційному й комунікаційному аспектах.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ КУРСАНТІВ ВВНЗ ТА НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

к. психол.н. А.Л. Злотніков, к.психол.н. Д.П. Приходько

В сучасних умовах розвитку нашого суспільства, глобальної світової кризи та у зв'язку зі зростанням емоційності діяльності й збільшенням числа стрес-факторів при виконанні бойових завдань військовослужбовцями, висуваються підвищені вимоги до їх соціально-психологічного та патріотичного виховання. Це, в першу чергу, стосується виховання курсантів ВВНЗ як майбутніх управлінців підрозділами. Тому, що саме на них в майбутньому буде покладено важливе завдання щодо соціально-психологічного та патріотичного виховання підлеглих. При великому потоці інформації, пропаганди різноманітних формацій та способів розвитку нашого суспільства, важливе проведення роз'яснювальної соціально-правової та виховної роботи з самого початку навчання курсантів. Важливе місце в цьому питанні займають гуманізація та гуманітаризація навчального процесу. З цією метою важливо приділяти гуманітарним дисциплінам більше уваги, розширювати кількість гуманітарних дисциплін та виділяти більше годин на їх вивчення. Особливу увагу необхідно звертати на самостійну роботу курсантів. А це можливо лише при високоорганізованій гуманізації навчального проце-

су. Окрім того, слід спрямувати тематику гуманітарних дисциплін на оволодіння курсантами (слухачами, студентами військових кафедр) сучасними соціально-психологічними методиками управління військовими колективами, набуття ними практичних навичок проведення виховної роботи з різними категоріями особового складу. Це дозволить більш ефективно готувати курсанта до майбутньої управлінської діяльності, одним з напрямків якої є виховання підлеглих.

ВРАХУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ У ПРОЦЕСІ ВИХОВАННЯ

к.психол.н. Н.Г. Іванова

На сьогодні в науці досить поширеним є антропосоціальний (від грец. *antropos* – людина і лат. *socialis* – суспільний) підхід, що ґрунтується на визнанні пріоритету людини як особистості й основної виробничої сили суспільства, а не на пріоритеті технічних, матеріальних та фінансових ресурсів над інтересами людини. Відповідно процес виховання, який сприятиме розвитку військовослужбовців необхідно здійснювати, перш за все, з урахуванням їх індивідуально-психологічних особливостей. Неврахування останніх може призвести до негативних наслідків дії виховних впливів, розвитку негативних якостей, агресивної поведінки. Замість примусових методів слід ширше використовувати спонукальні, що викликають зацікавленість щодо власного розвитку, особистісних змін. Врахування ж індивідуально-психологічних особливостей військовослужбовця у процесі виховання впливає на ефективність його фахового розвитку. Тому в основі виховання військовослужбовців повинен лежати антропосоціальний підхід.

ПАРАДИГМИ СОЦІОЛОГІЇ ОСОБИСТОСТІ

к.соціол.н. Ю.А. Калагін

Проблема особистості, людини завжди привертала увагу дослідників. Складність і багатогранність явища, що вивчається, детермінувала різні теоретичні підходи до постановки та рішення завдань дослідження особистості. Існують різні підстави виділення критерію, що визначає зміст парадигми, яка відображає найбільш загальні, початкові підстави, концептуально-методологічного підходу до постановки і рішення евристичних завдань. Аналіз різних походів до визначення критерію класифікації парадигм підводить нас до думки про виділення критерія класифікації соціологічних парадигм, що визначають концептуально-методологічний підхід до дослідження проблеми особистості в соціології, групу чинників – детермінант визначення суті людини й процесу її формування. За нашою думкою, існують три основні групи: перша група, до якої належать чинники індивідуального характеру, – це парадигма індивідуальних чинників (суб'єктивістська парадигма), друга група, до якої належать чинники соціального характеру, – це парадигма соціальних чинників (об'єктивістська парадигма) і третя група, до якої належать біолого-генетичні, психологічні, соціальні, космічні чинники людини як цілісної істоти, – це інтегральна парадигма. Витоки суб'єктивістської парадигми ми знаходимо у О. Конта. У своїх роботах він вказує, що можна розглядати природу людини як подвійну або навіть потрійну. Можна сказати, пише О.Конт, що людина складається з серця і розуму, або розділити серце на відчуття і діяльність, і вважати, що людина – це одночасно відчуття, діяльність і розум. Що стосується поведінки людини, то вона, на думку засновника соціології, завжди виходить з серця (у значенні «відчуття»). Надалі суб'єктивістська парадигма поповнилася ідеями

розуміючої соціології Макса Вебера, окремими положеннями психологічного, напрямку, а також феноменологічної соціології, етнометодології. Об'єктивістська парадигма дає нам інше уявлення, вона зводить соціальну реальність до певних груп соціальних фактів. До яких, перш за все, належать: соціальні структури і соціальні інститути. Соціальні структури і соціальні інститути ототожнюються в цій парадигмі з поняттям реальних речей. Історичне коріння цієї парадигми в працях Е. Дюркгейма, Р. Зімеля, Т. Парсонса. Дана парадигма, за нашою думкою, може інтерпретуватися з позицій окремих положень структурно-функціональної і конфліктної теорій, символічного інтераціоналізму. Становлення інтегральної парадигми пов'язане з роботами П. Сорокіна, який розглядав людину як інтегральну істоту. Людина, на думку П. Сорокіна, суб'єкт, і раціональний мислитель, і надчуттєва і надраціональна істота. Сьогодні успішно розвивають даний напрямок В.Г. Немеровський, С.Г. Спасибенко, П.І. Смирнов. Вивчення особистості військовослужбовця, на нашу думку, доцільно проводити в рамках інтегральної парадигми.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

К.М. Калініченко

Сутність інтерактивних технологій полягає в тому, що навчання відбувається шляхом взаємодії всіх, хто навчається. Інтерактивні технології найбільше відповідають особистісно-орієнтованому підходу. Демократичність інтерактивного навчання, його особистісна орієнтованість потребують особистого залучення студентів до організації їхньої діяльності, тобто обговорення з ними можливого складу груп, процедур групової діяльності, її очікуваних результатів і досягнення демократичної згоди між студентами і викладачем на всіх етапах навчального процесу. Викладач виступає в ролі організатора, координатора організації і роботи груп. Групи можуть бути за рівнем розвитку однорідними (гомогенними) і різнорідними (гетерогенними). Якщо група гетерогенна, то активніше стимулюється творче мислення й інтенсивний обмін ідеями. Активна модель навчання передбачає застосування методів, які стимулюють пізнавальну активність і самостійність студентів. Студенти, вступаючи в діалог з викладачем, виконують певні творчі завдання і виступають «суб'єктом» навчання. Дуже важливо, щоб на занятті із сучасної української мови студенти співпрацювали із викладачем, ділилися інформацією, вчилися аналізувати, робити власні висновки. Основні методи навчання – це різноманітні творчі та проблемні завдання, проблемні ситуації, самостійна робота, запитання від викладача до студента і навпаки. Технологія інтерактивного навчання – така організація навчального процесу, за якої неможлива неучасть у процесі навчання.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИХОВНОЇ РОБОТИ У ЧАСТИНАХ ТА ПІДРОЗДІЛАХ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

к. психол. н. С.В. Василенко

Особливості розвитку нашої держави та її Збройних Сил (ЗС) в сучасних умовах вимагають подальшого удосконалення системи виховної роботи та морально-психологічного забезпечення (МПЗ) військово-професійної діяльності особового складу. Не потребує доведення, що боєздатність частин та підрозділів Збройних Сил обумовлена, в першу чергу, морально-психологічним станом як окремих військово-

службовців (визначених категорій), так і частини (підрозділу) в цілому. Саме тому, одним із головних завдань першого етапу будівництва та розвитку ЗС України було опрацювання та надбання ефективних форм виховної роботи. Підсумком цього стало затвердження в 1998 р. Указом Президента України Концепції виховної роботи в Збройних Силах та інших військових формуваннях України. Таким чином була створена правова основа для організації виховної роботи з військовослужбовцями. Подальшого розвитку основи організації виховної роботи в підрозділах набули в Концепції гуманітарного і соціального розвитку у Збройних Силах України. Напрямом реалізації визначених завдань є організація ефективного виховного процесу в частинах та підрозділах ЗС України. Його метою є одночасне забезпечення високого рівня морально-психологічного стану особового складу, що достатній для виконання ним завдань за призначенням, та створення умов для саморозвитку та самоудосконалення кожного військовослужбовця під час здійснення військово-професійної діяльності. У сучасних умовах саме відновлені органи з виховної та соціально психологічної роботи є основними суб'єктами реалізації гуманітарної і соціальної політики держави у Збройних Силах України. Найбільш чисельною категорією, від якої залежить ефективність виховного процесу у військовій частині (підрозділі), є заступники командирів підрозділів з виховної роботи та офіцери-психологи. Вони є безпосередніми організаторами виховної роботи та морально-психологічного забезпечення як механізмів реалізації завдань гуманітарного та соціального розвитку і здійснення військово-патріотичного виховання особового складу частин та підрозділів Збройних Сил України.

ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА ПЕДАГОГА В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Н.Ю. Краснощок

Сучасному інформаційному суспільству відповідає особливий характер людської діяльності, що передбачає поліваріативність рішень у нових інформаційних умовах; це така діяльність, що має особистісні уподобання, проте орієнтується на загальнолюдські цінності. З розвитком демократії, безпрецедентним розвитком можливостей та свободи особистості в інформаційному суспільстві залишається єдиний механізм регуляції поведінки людини – його власна культура. На основі аналізу наукової літератури встановлено, що феномен „культура” багатозначний та характеризується багатовимірністю і складністю. Серед великої кількості визначень поняття „культура” можна виділити такі основні положення: суть культури – гуманістична, яка полягає в конкретизації загальнолюдських цінностей щодо кожної людини; продуктом і одночасно творцем культури є людина; головне джерело культури – діяльність людини; культура включає в себе способи і результати діяльності людини. Поняття інформаційної культури (ІК) має різні тлумачення у науковій літературі. Обґрунтовуючи модель ІК педагога, виділяються такі компоненти: когнітивно-операційний, інструментально-діяльнісний, прикладний, комунікативний та світоглядний. Виходячи з розуміння суті та змісту поняття готовності педагога до здійснення своєї професійної діяльності, що передбачає компетентнісний підхід, базовим для підготовки вчителя до використання інформаційних технологій у професійній діяльності вважаємо розуміння ІК педагога з позицій технологічного підходу, оскільки він, на нашу думку, найадекватніше відображає процес формування ключових компетенцій майбутнього педагога.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

С.В. Макарова

Сучасне суспільство переживає перехід від індустріалізації до інформатизації. Для розвитку кожної людини відкриваються великі можливості, але для цього треба володіти необхідними знаннями та вміннями. Цю проблему можуть вирішити сучасні педагогічні інформаційні технології (ІТ), застосування яких забезпечить підвищення якості освіти. Використання сучасних ІТ є соціально значущим аспектом у формуванні професійної компетенції майбутнього вчителя іноземних мов (ІМ), оскільки воно обумовлює доступ до світових систем знань, необмеженість свободи творчості, вільне формування свого світогляду, розвиток гуманітарної спрямованості навчання, розповсюдження форм домашнього та дистанційного навчання. Основу формування готовності студентів до майбутньої професійної діяльності слід розглядати не в розвитку операційно-технічних умінь та навичок, а в опорі на такий параметр готовності, як „комплексна здатність”. Готовність учителя ІМ до впровадження ІТ у професійну діяльність включає три основних компоненти: психологічний (особистісно-мотиваційний), теоретичний (система знань ІТ) та практичний (сукупність умінь використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій навчання). Достатня розвиненість та поєднання компонентів забезпечать готовність майбутнього вчителя до впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальну діяльність.

ВРАХУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЯКОСТЕЙ ПРИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ВИЩОЇ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

к.пед.н. С.М. Мамченко

Вимоги щодо формування та розвитку соціально-психологічних якостей військовослужбовця-офіцера, які необхідні для успішного виконання ним функціональних обов'язків за посадою призначення, відображаються у міжособистісних компетенціях, які є частиною освітньо-кваліфікаційної характеристики випускника вищого військового навчального закладу. Міжособистісні компетенції військовослужбовця-офіцера пов'язані з умінням виражати почуття, формувати службові та особисті стосунки. Вони включають також навички з соціального існування, взаємодії й співпраці, наприклад, здатність формувати колектив і спрямовувати його на виконання поставлених завдань. Для коректної самоідентифікації особистості необхідно сформувати розуміння наступних характеристик: самодіяльність, самоорганізація, саморозвиток та самодостатність. Оволодівши вказаними характеристиками особа спроможна розуміти функції будь-якого соціального інституту, наприклад: військова система держави, система державної безпеки, освітня система тощо.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ МОТИВАЦІЇ КУРСАНТІВ

к.психол.н. Т.М. Мацевко

Успішність професійної діяльності пов'язана із змістом і рівнем інтенсивності прояву мотивів, цілей, умов і способів професійної діяльності, які розрізняються залежно від етапів професіоналізації і кваліфікації фахівців. Проблеми розвитку професійної мотивації є предметом постійної уваги дослідників. Для визначення особливостей професійної мотивації курсантів ми користувалися методикою В.І. Осьодла, яка дозволяє визначати такі показники мотиваційної сфери: оцінка результатів праці, рівень

професійних домагань, інтернальність у сфері професійних досягнень, розвиненість професійних інтересів і цінностей, наявність життєвих цілей. Сутність оцінки результатів праці полягає в тому, що вона характеризує переконання людини про те, що коли професійна діяльність підлеглих за відповідні досягнення заохочується, тоді вона переживає значимість своєї праці, відповідальність, прагне до підвищення результатів праці, своєї кваліфікації, особистісного розвитку тощо.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОПТИМІЗАЦІЇ УМОВ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ГРУП ПІРОТЕХНІЧНИХ РОБІТ У ХОДІ ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

С.В. Решетняк

Робота піротехнічних підрозділів МНС України є однією із найбільш запитаних в умовах зростання масштабів знешкодження вибухонебезпечних предметів. Особливостями умов праці є висока ступінь відповідальності, не допустимість помилок, емоційна та фізична навантаженість, складність і точність робочих операцій. Діяльність піротехнічних груп носить виражений колективний характер, обумовлений послідовністю операцій, спільними діями щодо вилучення, перенесення, закладки вибухонебезпечних предметів, рівнем ризику при проведенні небезпечних робіт. З метою вивчення соціально-психологічних факторів службової діяльності було опитано за спеціально розробленою анкетой особовий склад Зведеного піротехнічного загону МНС України, що виконував завдання з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації на 275-й АБРБ у районі с. Новобогданівка Запорізької області. За підсумками першого місяця чергової ротації 15,4% опитаних працівників першого року служби мали прояви негативних психічних станів, що обумовило проведення психологічної адаптації та реабілітації. У ході опитування соціально-психологічними аспектами оптимізації професійної діяльності особового складу піротехнічних груп визнано такі, як: формування колективної мотивації до спільної діяльності, пошук оптимальної взаємодії, створення обстановки довіри та взаємодопомоги, формування потреби членів колективу до виробки колективних традицій та досвіду спільної роботи, удосконалення управління підрозділами.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЗМІСТ ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДНОЇ СИСТЕМИ КУРСАНТА

Т.М. Сергієнко

Важливим завданням соціального педагога є включення у світоглядну систему курсанта системи загальнолюдських і національних цінностей. Система ця як основа виховання має визначений педагогічний зміст. 1. Патріотизм – любов і пошана до свого народу, ближніх, себе, історичного минулого, мови, культури. Гордість за приналежність до українського народу. 2. Громадянськість – гідність, відповідальність, соціальна активність, національна самосвідомість, оволодіння способами реалізації прав і виконання обов'язків по відношенню до себе як особи, сім'ї, Вітчизни. 3. Толерантність – здатність прийняти людину з соціальними, етнічними, релігійними відмінностями, пошана прав і свобод особи. 4. Працьовитість – праця як цінність, усвідомлення ролі і місця праці у перетворенні суспільства, осмислення потреби в трудовій діяльності, пошана до людей праці, оволодіння навиками самообслуговування. 5. Колективізм – єдність інтересів особи і колективу, справедливість як цінність, колективізм як взаємопідтримка і взаємопорозуміння, готовність до взаємодії.

ТЕХНОЛОГІЇ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ - ДОМІНУЮЧИЙ ЕЛЕМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ СФЕРИ

к.пед.н. Т.О. Олійник, І.В. Таможська, к.т.н. М.М. Момот

У сучасних умовах пріоритетними стають такі якості фахівців, як ініціатива, компетентність, діловитість, готовність до творчої професійної діяльності та продуктивного ділового спілкування. Соціально-економічна ситуація, що склалась, ставить нові питання ділової практики двадцять першого століття. Її домінуючі елементи – виробничо-професійна сфера і генерування нових технологій ділового спілкування, які швидко втручаються в ділове життя, формуючи якісно нові орієнтири і цінності. Серед технологій ділового спілкування доцільно виділити перцептивно-когнітивні, інформаційно-комунікативні, конативні (поведінкові) технології. Ці технології реалізуються як особливі психосоціальні технології (суб'єктно-суб'єктні), в яких ділові партнери – не об'єкти, а суб'єкти комунікативного процесу (вводиться зворотній зв'язок між комунікантом і реципієнтом; можливе корегування в кодванні і передачі інформації). В цьому полягає специфіка технологій ділового спілкування та пов'язані сутнісні параметри (особистісно-психологічний, когнітивний, процедурно-комунікативний, предметно-змістовний, техніко-ресурсний) на відміну від об'єктивних технологій, в яких комунікатор спрямовує повідомлення в один бік без оперативного зворотного зв'язку з реципієнтом. Всі технології ділового спілкування мають одне спільне підґрунтя – всебічне врахування реципієнта (його інтересів, потреб, звичок, пріоритетів, стереотипів, психологічних особливостей). Завдяки цьому можна так побудувати свій мовний продукт, щоб досягти комунікативної та інформаційної мети за найменшого опору реципієнта.

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ВІЙСЬКОВО- ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ВОЇНІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

С.В. Бородкін

В доповіді розглядаємо роль національно-державницького патріотизму в історії українського народу та військово-патріотичні традиції їх значення для розбудови держави і армії в сучасних умовах Сьогодні, в процесі розбудови Збройних Сил України, особливо гостро відчувається необхідність у діючій системі політико-ідеологічних орієнтирів та морально-етичних цінностей, які були б здатними поєднати зусилля військовослужбовців щодо сумлінного виконання ними службових обов'язків на користь народу і держави. Особливе місце в цій системі посідають такі поняття, як: патріотизм, вірність військовому обов'язку, відповідальність за долю держави. Патріотизм, вірність військовому обов'язку, відповідальність за долю держави були і будуть невід'ємними рисами захисника нашої Батьківщини. Глибоке усвідомлення важливості цього завдання буде запорукою недоторканості наших кордонів, миру і спокою в країні.

ФРУСТРАЦІЙНІ ПРОЯВИ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОГО ФАХІВЦЯ

к.психол.н. В.І. Осьодло, к.психол.н. О.Ф. Хміляр

Проблема професійної готовності фахівця до умов професійної діяльності належить до найактуальніших у психології. Важливе місце у вирішенні цієї проблематики посідає вивчення посутніх рис явища фрустрації, а також віднаходження психологічних засобів впливу на цей психічний стан. Зіткнення військовослужбовця будь-якого

рангу з бар'єрами, які він не в змозі здолати, за умов відсутності відповідної психологічної готовності, досить часто призводить до виникнення фрустрації. Військова діяльність розглядається більшістю вченими як потенційно фруструюча. Перехід цієї потенційності в конкретну психічну реальність залежить від багатьох чинників й являється досить багатоманітною. Чільну роль у її розгортанні відіграють особистісні чинники військовослужбовця (мотиви, потреби, когнітивні структури, усталені поведінкові стереотипи). Саме ці індивідуально-психологічні чинники можуть вести або до однозначної детермінованості фруструючих чинників, їхньої визначальності в професійно-військовій адаптації, або ж до пом'якшення їхнього впливу, віднаходження способів діяльності, які пов'язані з неконфліктним розгортанням ситуативно визначених факторів. Необхідність вивчення психічних проявів фрустрації та чинників, що призводять до їхнього виникнення в службово-бойовій діяльності, зумовлена дезорієнтуючим впливом, який справляється фрустраціями на перебіг професійної діяльності й на особистість військовослужбовця загалом. Здатність військовослужбовця протистояти фрустраційним ситуаціям, особливо тим, що загрожують його життю та здоров'ю, уникати деструктивних наслідків, адекватно їх оцінювати, рефлектувати, демонструючи поведінкову креативність, у значній мірі залежить від психологічної готовності до діяльності в деприваційних умовах, які набувають екстремальних форм. Ця готовність до фруструючих впливів характеризується як індивідуально-психологічна толерантність до фрустраційних ситуацій. Фрустрація є досить багатоманітною за своїми проявами. Уважний погляд на них дає змогу побачити їхню обумовленість особистістю військовослужбовця. В професійній діяльності фрустраційні стани типологізуються за рядом показників. Фруструючий чинник є таким лише ймовірно. Вираження цієї ймовірності залежить від: а) ситуації в якій виконується завдання; б) особистості військовослужбовця. Постає питання фрустрації зумовлюється розладами в системі самосвідомості, які виражаються в ригідності рефлексії, що проявляється як одна з реакцій на фрустратор. Фрустраційна толерантність як особлива стійкість до впливу деструктивних факторів, які містяться у умовах військово-професійної діяльності, є неминучою в професійному становленні військового фахівця.

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГІДНОСТІ НА ПІДГРУНТЯХ ДОСВІДУ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ УСТАНОВ

В.І. Одарченко

Проблема формування почуття гідності особистості не є новою, разом із цим у сучасних умовах розвитку українського суспільства є актуальною, виходячи із декількох причин соціального, та психолого-педагогічного характеру. Це пов'язано, по-перше, із конкретними вимогам до людини суспільства, що змінюється. По-друге, у теперішній час відбувається активний перерозподіл у структурі та ієрархії ціннісних орієнтацій молоді, що змінює роль і значення особистості як активного, самостійного суб'єкта. По-третє, зі змінами у способах регулювання поведінки людини, тобто переходом від старих зовнішніх регуляторів поведінки, які принципово не можливі в умовах демократичного суспільства, до внутрішніх регуляторів поведінки, зорієнтованим на більш високий тип особистості. По-четверте, наявністю національного етнопедагогічного коріння та врахування особливостей, традицій, цінностей, в яких закладається підґрунтя розвитку особистості. Причин може бути набагато більше, нами схарактеризовано тільки основні, але й вони зумовлюють необхідність у нинішніх умовах розвитку держави формування національної гідності студентської

молоді. Ці причини зумовлюють більш глибоке дослідження теоретичних основ категорій гідності, національної гідності у вітчизняній та зарубіжній науці, аналізу цієї якості особистості з філософсько-етичної і психолого-педагогічної точки зору, виокремлення досвіду виховання національної гідності засобами українського народного мистецтва, а також досвіду сучасних освітніх установ.

ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЯК ШЛЯХ ПІДВИЩЕННЯ ОСОБИСТІСНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

к.психол.н. Ю.М. Широбоков, к.психол.н. В.Д. Кислий

Необхідність у Збройних Силах України обумовлюється перш за все тими вимогами, які ставляться до військовослужбовців державою і суспільством, Військовою присягою і Статутами - документами глибокого патріотичного змісту та іншими нормативними актами. Високі моральні й патріотичні вимоги ставляться до офіцерів у Кодексі честі. Зрозуміло, що свідомо і точно виконувати ці вимоги може лише воїн-громадянин, патріот. Ці положення можна вважати соціальними вимогами держави до військовослужбовців, а ідеалом патріотично вихованого, відповідального захисника Вітчизни - такий його образ, який повністю їм відповідає. Найважливішим шлях підвищення особистісної відповідальності військовослужбовців є формування у особового складу свідомого виконання положень Конституції і законів України, вимог Військової присяги та військових статутів, наказів командирів та начальників, як основний напрямок військово-патріотичного виховання.

ГРОМАДЯНСЬКО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

к.пед.н. І.І. Юрас

У статті здійснено розгляд громадянсько-патріотичного виховання майбутніх військовослужбовців як парадигми їх професійного становлення. У статті розглянуто сутність громадянсько-патріотичного виховання майбутніх військовослужбовців як цілісної концепції, що чітко визначає сутність феномену та його співвідношення з іншими видами та напрямками виховання. Важливо розглядати громадянсько-патріотичне виховання в єдності основних складових, адже у сучасному розумінні домінує перший компонент. Крім того, інколи громадянське виховання ототожнюють з корпоративним, міжнаціональним, гуманістичним, іншими напрямками. Абсолютизація громадянськості, що передбачає депатріотизацію виховання, є неприпустимою деформацією, особливо коли мова йде про теорію та практику виховання військового, вище призначення якого – служіння Вітчизні, самореалізація як громадянина-професіонала, що здатний гідно захищати Україну від загроз національній безпеці. Розкрито виховний потенціал навчальних дисциплін, зроблено аналіз форм та методів виховання, найбільш сприятливих для формування громадянського світогляду та патріотичних почуттів.

ПРАВОВИЙ СТАТУС ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ

к.ю.н. В.Н. Токарев

В умовах реформування Збройних Сил України особливо актуальними стають питання правового стану військовослужбовців в Україні. Треба підкреслити, що військовослужбовці Збройних Сил України – це громадяни України, потім вони мають усі права і свободи, які передбачені Конституцією України задля її громадян. Більш того, урахувавши особливий характер військової служби, держава встановлює для

військовослужбовців та їхніх сімей спеціальними законодавчими актами додаткові гарантії їх соціального і правового положення, а також різні види пільг. В той же час законодавство вводить деякі обмеження в правах військовослужбовців, а так саме: військовослужбовцям записується членство у політичних партіях та професійних спілках на період військової служби. Військовослужбовці можуть бути членами громадських організацій, за винятком організацій, статутні положення яких суперечать засадам діяльності Збройних Сил України, і можуть брати участь в їх роботі у вільний від обов'язків військової служби час, коли вони вважаються такими, що не виконують обов'язків військової служби; організація військовослужбовцями страйків і участь в їх проведенні не допускається; військовослужбовцям забороняється займатися підприємницькою діяльністю. Ніхто не вправі обмежувати військовослужбовців та членів їх сімей у правах і свободах, визначених законодавством України.

ПРАВА, СВОБОДИ І ОБОВ'ЯЗКИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

к.юр.н. В.М. Токарев

У доповіді на основі теоретичного аналізу історії українських конституцій розглядаються основні принципи та система прав, свобод і обов'язків людини і громадянина. За результатами дослідження характеру потреб людини, які забезпечуються, а також сфер суспільного життя розглянута класифікація та докладно викладені такі основні види прав і свобод людини та громадянина, як особисті, соціально-економічні, політичні, екологічні та культурні. Закріплені гарантовані у Конституції України права, свободи та обов'язки людини і громадянина – реальний шлях побудови правової держави. В Україні удосконалюється вся правова система: права і свободи людини і громадянина визнані неодмінними засадами конституційного ладу. Конституція України не допускає можливості обмеження прав та свобод людини.

МІСЦЕ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬК

К.В. Місайлова

В умовах реформування та розвитку Збройних Сил України та інтеграції нашої країни до Європейського освітнього простору, актуальною задачею є підвищення соціального статусу військовослужбовця. У зв'язку з розвитком міжнародних відносин, а також з появою нових виробничих, освітніх, наукових проєктів, а також проєктів щодо міжнародного військового співробітництва, мовна підготовка починає займати чільне місце в системі підготовки військ у відповідності до завдань, що визначені стратегічним замислом застосування Збройних Сил України. Підвищення рівня знання з іноземної мови стає обов'язковим у контексті злагодженості військовослужбовців при виконанні миротворчих операцій та взаємодії при проведенні сумісних навчань з військовослужбовцями країн НАТО. Це потребує постійного підвищення кваліфікації кожного військовослужбовця для успішної реалізації себе та свого професійного призначення, а саме, передбачає високий рівень знання іноземної мови офіцерами Збройних Сил України та курсантами ВВНЗ.

СПОРТИВНО-МАСОВА РОБОТА В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО ЗМІШАНОГО СПОСОБУ КОМПЛЕКТУВАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

к.фіз.вих. О.М. Ольховий, М.В. Корчагін, В.В. Паєвський

Існуючими керівними документами з фізичної підготовки передбачено обов'язкові заходи спортивно-масової роботи (2 рази по 1 годині у робочі та 3

години у вихідні та святкові дні) в час вільний від занять та робіт. Для військово-службовців служби за контрактом цей час є позаслужбовим, тому неможливо забезпечити обов'язковість та регулярність таких занять. В рамках науково-дослідної роботи “Розробка теоретично-методичних засад функціонування системи фізичної підготовки військовослужбовців ЗС України” (шифр “НФП-2009”), розроблено пропозиції до нової редакції Настанови з фізичної підготовки щодо впровадження для військовослужбовців служби за контрактом навчально-тренувальних занять з військово-прикладних видів спорту (багатоборства ВСК, гирьового спорту, військово-прикладного плавання, офіцерського триборства) 2 рази на тиждень по 1 годині в регламенті робочого часу.

ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ЛЬОТНОГО СКЛАДУ В ПРОЦЕСІ ПЕРЕНАВЧАННЯ НА НОВУ АВІАЦІЙНУ ТЕХНІКУ

к.фіз.вих. О.М. Ольховий, О.М. Петричко, А.І. Полтавець

Становлення професійного пілота високого класу в сучасних умовах займає 8 – 12 років. Тому основними завданнями спеціальної фізичної підготовки є: розвиток здатності до перенесення складних умов польоту та продовження професійного доволіття авіаторів. Наукове обґрунтування розробка і обґрунтування впливу фізичної підготовки на професійну діяльність льотного складу та апробація нової методики з фізичної підготовки буде сприяти швидкому введенню в стрій льотного складу, який перенавчається на нову авіаційну техніку. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішувати такі завдання: вивчення взаємозв'язку між рівнем оволодіння професійними навичками, вміннями та рівнем фізичної підготовленості льотного складу; обґрунтування раціональної методики спеціальної фізичної підготовки льотного складу, який перенавчається на нову авіаційну техніку; оцінка ефективності розробленої методики спеціальної фізичної підготовки льотного складу, який перенавчається на нову авіаційну техніку.

НЕКОТОРЫЕ ПРИНЦИПИАЛЬНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ БУДУЩЕГО НАСТАВЛЕНИЯ ПО ФИЗИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКЕ (НФП)

к.пед.н. Ф.И. Попов, к.физ.воспит. А.И. Маракушин, А.В. Хацаюн

Для развития системы физической подготовки военнослужащих за последние годы характерны и негативные тенденции, которые должны быть учтены при разработке будущего НФП. Целесообразно было бы принять следующие положения: все компоненты физической подготовки (содержание, методика, управление) должны уточняться и конкретизироваться с таким расчетом, чтобы обеспечить их тесную и органическую взаимосвязь; необходима дифференциация нормативов в выполнении единых для всего личного состава упражнений в соответствии со специальными задачами физической подготовки; следует усилить военную прикладность содержания физической подготовки для всех категорий военнослужащих; не все принципы управления системой физической подготовки (единоначалие, объективность и конкретность, оптимальность и эффективность, стимулирование) четко отражены в НФП – 97 и в особенности стимулирование.